

Spis treści

WSTĘP

Powieść kryminalna jako świadectwo antropologiczne	9
Od mitologii po upadek w czas	11
Antropologia przemocy	17
Pisarskie śledztwa: na tropie Kuby Rozpruwacza	23
Zdarzenie i struktura: dwie linie powieści kryminalnej	26
Gatunek zmałowany	28
Detektyw w Mieście Grzechu	42

ROZDZIAŁ 1

Świadkowie literackich zbrodni	55
Wielkanocna zbrodnia	55
Proceduralność	59
Przygodność i literatura	62
Przygodność i wyobraźnia	65
Powieść kryminalna: świat scalony — kultury rozproszone	74
Dwie tradycje badania kryminału: krytyka implozywna i eksplozywna	77
Strukturalizm i narratologia: kryminał jako maszyna fabularna	78
Poza narratologią: James Bond i brytyjski kolonializm	82
Historia gatunku według Stephena Knighta: od literatury do metakultury	88
Powieść kryminalna jako metafora filozoficzna	115
Slavoj Žižek: psychoanalityk i detektyw. Kompensacyjna funkcja powieści kryminalnej	122
Ernest Mandel: powieść kryminalna jako zwierciadło kapitalizmu	129
Typologia kryminału: strategie proceduralności i przygodności	138

ROZDZIAŁ 2

Alibi pisarza: gest, świadomość literatury, świadomość kultury	141
Głowa de Gaulle'a. Kryminalny szczegół	141
Świat szczegółu. Szanse Redskinsów maleją	146
Nad wodospadem Reichenbach: kryminał jako pojedynek	150

Dekalog kryminalny, czyli witamy w klubie	155
Świat uporządkowany	163
Świat przepełniony, czyli „ja-tam-byłem”	170
„Być-w-swiecie”, czyli siła podziękowań	182
Kryminal jako komentarz metaantropologiczny	185

ROZDZIAŁ 3

Trójkąt kryminalny, czyli jak myślą detektywi	188
Sherlock Holmes i znaki	190
Poe — rentgenowskie zdjęcie powieści detektywistycznej	195
Plama atramentu, czyli Holmes i kultura pisma	202
Vidocq i Bertillon, oralność i piśmienność	204
Deaver i McBain, czyli Holmes po latach	212
Lew Archer: detektyw nowego typu	218
Trzy powieści Rossa Macdonalda	223
Smutek Kalifornii	234
Tony Hillerman: śmierć kultury	241
Kryminal postpostkolonialny i metakulturowy	253

ROZDZIAŁ 4

Spotkamy się w kostnicy. Ciało: przygoda i kontrola	265
Kryminal fast, kryminal slow	269
Nieruchomy cel: Cornell Woolrich i panoptyzm	274
Chandler — ciało walczące	278
Ciało i kontrola	288
Zostaje sama kość — Serial Murder Super Star	295
Post mortem — obrzydliwości powieści kryminalnej	301

ZAKOŃCZENIE

Krótkie pożegnanie. Powieść kryminalna jako projekt kultury	314
Od autora	330
Bibliografia	332
Indeks osobowy	344
Indeks rzeczowy	352

WSTĘP

Powieść kryminalna jako świadectwo antropologiczne

Zacznijmy od Królowej.

W powieści Agathy Christie *Morderstwo odbędzie się...* na początku rozdziału trzeciego, gdy goście zwabieni dziwnym anonsem gazety zapowiadającym zbrodnię zaczynają się schodzić do domu panny Blacklock, czytamy:

Były tam dwa kominki, a chociaż w żadnym z nich nie płonął ogień, w salonie panowało przyjemne ciepło.

— O! Centralne ogrzewanie działa — powiedział Patryk.

Pani domu przytaknęła skinieniem głowy.

— Ostatnio było tak mgliście i deszczowo. W całym domu czuć wilgoć. Kazałam Evansowi napalić, zanim poszedł do domu.

— A co z beczennym koksem? — zapytał drwiąco młody człowiek¹.

¹ A. Christie, *Morderstwo odbędzie się...*, przeł. T. J. Dehnel, Warszawa: Prószyński i S-ka 2005, s. 20.